

Om Studehold.

I følge Meddelelser fra Proprietær N. la Cour.

Den Opfordring, som Dyrlæge Fenger rettede til min Broder og mig i det 1ste Hefte Side 50 af dette Tidsskrift om at meddele vore Erfaringer om Ungstudies Behandling, skulle vi med Glæde efter bedste Evne imødekomme, idet vi erkjende denne Sags store Betydning, da saavel vort Fædrelands Beliggenhed, som Tidens Fordringer og vort Agerbrugs Udvikling sikkert vil føre med sig, at der bør lægges mere Vægt paa Opdræt og Fodning af Kvæg end hidtil. Faa Lande ere heldigere beliggende til at forsyne det engelske Verdensmarked med Kvæg end Danmark; saasnart Rejsen dertil tager over 4—5 Dage, taber Kvæget for meget; men allerede nu naaer vort Kvæg i Løbet af 3 Døgn Englandsmarkederne, og naar Esbjerg Havn og de paabegyndte jydskke Fernveje blive færdige, vil vort Kvæg i Løbet af $1\frac{1}{2}$ —2 Døgn kunne naa Markedet, saa at det kun vil være Holland, Belgien og Nordfrankrig, der ville være heldigere beliggende, og disse Landes store Befolkninger bruge selv en væsentlig Del af deres Kjødproduktion. Kjødforbruget er og vil, efterhaanden som Arbejdslønnen stiger, stadig forøges, og vi kunne derfor med nogenlunde Sikkerhed vente, at det sidste Aars høje Priser paa Kjød snarere ville stige end falde. Mange Agerbrug her i Landet egne sig, paa Grund af Jordernes Bestaafenhed og Gaardenes Størrelse og Beliggenhed

for deres Forber, bedre til Opdræt og Fedning end til Mejeribrug, og navnlig vil en omfangsrig og gjennemgribende Dyrkning af Rodfrugter næppe kunne iværksættes uden ved Opdræt og Fedning. Det er navnlig for at drage Nytte af den i saa mange Retninger heldige Rodfrugtdyrkning, at det tidligere Mejerihold paa den herværende Gaard for 8 Aar siden forandrede sig til Studehold; dels erholde vi ved Rodfrugteene et større Foderudbytte end ved nogen anden Kulturplante, thi selv om vi avle 10—12 Fold Rug eller Byg eller 16—18 Fold Havre, kan det jo dog ingenlunde opveje de 300 Tdr. Rodfrugter eller 90 Tdr. Kartofler, som vi i Gjennemsnit hidtil have avlet pr. Td. Land, og dels er Rodfrugtens Betydning som Vinterfoder for Opdræt og Fedevæg meget stor, saa at det uden den næppe vil lønne sig at opdrætte og fæde, da Kraftfodret først da betaler sig; og hverken at bruge Rodfrugter eller Kraftfoder, saaledes som Tilfældet endnu er mange Steder, er aabenbart den dyreste Fodermaade af alle, da Kvæget derved bliver forkrøblet eller dets Udvikling i hvert Fald stærkt forsinket. Erfaringen viser ogsaa, at de Dyr, der overfodres med Halm og en enkelt eller et Par Gifter skarpt Enghø, som ofte er et temmelig næringsløst, tungt fordøjeligt Stof, som især den unge græs-vante Mave ikke kan bearbejde, at disse Dyr i Vinterens Løb gaa i Stampe og ofte veje mindre om Foraaret, naar de slaas ud, end om Efteraaret, da de toges paa Stald; medens Kvægets Udvikling derimod ikke standses, naar man giver et Par Gifter Roer daglig, selv om der intet Kraftfoder gives, thi da faaer Kvæget derigjennem en let fordøjelig Føde, som dets Mave fra Græsset af er vant til at bearbejde, og Ungstude, der ere fodrede paa den Maade, veje om Foraaret i Reglen 140—160 Pd. mere end om Efteraaret. Man kan paa samme Græsareal holde et større Antal af roefodrede Stude end af magre halm- og høfodrede Stude, da hine tære mindre paa Græsset end disse. *)

*) Vi kunne ej undlade samtidig med ovennævnte Fordele ved Rodfrugtdyrkningen at nævne den overordentlig væsentlige, at vi ved den blive

Efter disse indledende Bemærkninger, hvorved Studeholdets økonomiske Berettigelse er søgt paapeget, skulle vi meddele nogle af de Erfaringer, som vi i de 6 Aar, i hvilke vi have opdrættet og fedet Stude, have erholdt. Vi indse vel, at det er et temmelig kort Tidsrum at støtte sig til, og naar vi ikke vare blevne opfordrede dertil, vilde vi ikke vare fremkomne dermed, men da de mange Erfaringer angaaende Studehold, som i Birkeligheden er i de praktiske Mænds Hænder i Sjællands gamle Studeegne, vanskelig kunne stilles til Almenhedens Brug, fordi de i Reglen ikke ere støttede af Vejninger og bestemte Tilstørrelser, medens vi derimod ved stadige Vejninger have søgt at kontrollere saavel vort Opdræts som vore Fededyrs Udvikling, saa turde muligvis en Meddelelse af enkelte af disse Vejningsresultater have lidt Interesse og være til Nytte.

De Hensyn, der navnlig maa gjøre sig gjældende for paa den billigste Maade at producere godt Fedekvæg, som egner sig for de større Markeder, hvor Priserne altid ere stabilere end ved Hjemmeforbruget, kunne maasse for en lettere Oversigts Skyld henføres under: 1) Valg af sine Tillægsdyr; 2) Opdræt af Kalvene og Ungstudene; og 3) Behandlingen af den til Fedning modne og tjenlige Stud.

i Stand til at undvære Brakken. Vort Sædskifte her paa Gaarden, hvis Jorder ere af en mild, dels sand- dels leirmuldet Karakter, har nu i 6 Aar været 1) Grønjordshavre; 2) Kartofler; 3) Rug; 4) Rodfrugter (navnlig Kaafrø, og omtrent $\frac{1}{4}$ Del med Turnips, Gulærødder og Kuntetroer); 5) Byg; 6) Havre; 7, 8 og 9) Kløver og Græs. Ved de 2 Rodfrugtmarker, der holdes godt rene under Fremvæerten, og ved isøvrigt at yde Jorden en omhyggelig rensende Behandling have vi kunnet undvære Brakken og dog holde Jorden ren; og da vi opfodre alt vort Korn og tillige 30,000 Pd. Linfager samt kjøbe for omtrent 8 Rd. kunstig Gjødning for hvert Kreatur (omtrent 110) der græsses, saa holdes Jorden ogsaa i Kraft uden den rene Braks Medvirkning. Vi tage altsaa hele vor Indtægt udelukkende gjennem det fede Kvæg, og ere vel fornøjede med det Udbytte, Gaarden paa denne Maade har givet os, da det er større end i den Tid der brugtes Mejeridrift og Kornsalg, samtidig med at vi dog mene, at Jorden ved denne Drift gaaer frem baade i Kultur og Kraft.

1. Valg af sine Tillæggsdyr. Desangaaende have vi desværre ikke saa megen personlig Erfaring, at vi derom tør driste os til at fremsætte nogen afgjort Mening, men vor Erfaring er dog stor nok til, at det ofte med slaaende Skarphed har viist sig for os, at det i Reglen kun vil være de Tillæggsdyr, der have runde og fyldig udviklede Former, der ville give Afkom, som hurtigt og fordelagtigt vil kunne udvikles til Fededyr. At en videre Udvikling af denne Sætning naturlig vil tvinge til at undersøge Spørgsmaalet, om vore egne Racers i saa Henseende kunne fyldestgjøre Kravene, eller om vi bør ty til fremmede Racer, rene eller blandede med vore egne, indse vi vel, men bortset fra dette overordentlig vigtige Spørgsmaal, bør man allerede nu ved Valget af Fededyr efter vore nuværende Kobesætninger med Omhu gjøre det ovennævnte Hensyn til at Forældrene have haft trivelige Former stærkt gjældende. Dog tro vi ikke, at det vil være rigtigt i saa Henseende at gaa til Yderlighed og, idet man vælger sig en Stamme, kun søge at faa de mest udprægede Fedesformer, thi man udsætter sig da let for at Stammen bliver mindre kraftig, sund og frugtbar, og altfor lidt mælkegivende i Forhold til Dyrets Størrelse og Forbrug af Foder. Ligesaa vist som det sikkert i Længden vil vise sig urigtigt, om Mejerimændene intet Hensyn tage til at Koen har nogenlunde kraftige og tildels fyldige Former, men udelukkende vælge efter de mest udprægede Mælketegn, ligesaa vist vil det sikkert vise sig urigtigt, om vi, idet vi søge at uddanne os en Stamme af Fededyr, helt vilde ignorere Malkeevnen. Og af vort jydsk Kvæg maa der kunne dannes Stammer af Fedekvæg uden at Malkeevnen tabes for meget, i hvilken Mening vi bestræbes, naar vi se hen til Holbækgaardskvæget, der jo er Mælkekvæg, men som dog er stærkt bygget, kjødfuldt og i sig bærer Præget af Sundhed og Kraft. Noget lignende er Tilfældet med Dybeckkvæget i Staane, ogsaa dette forener Fedesformer med Malkeevne og giver let udviklede, sunde og trivelige Dyr.

2. Opdræt af Kalve og Ungstude.

Kalvene faa ikke al den første Raamælk af Koen, da Folk i vor Egn, ligesom ogsaa vi selv mene at have Erfaring for, at den let forstopper Kalvene, saa endog flere af dem dø. I det første Par Dage have de da faaet 1 Pot Raamælk 2 Gange daglig;*) derefter have vi begyndt med Sødme, i Begyndelsen 2 Potter og efterhaanden mere, saa at vi efter en halv Snes Dages Forløb have givet 3—4 Potter Sødme. I de følgende 5—6 Uger faa de skummet Mælk, som er mælkeagt (30°); derefter begynde vi at tilfætte lidt Vand og stadig mere og mere, saa at Vandet efter 3 Ugers Forløb udgjør omtrent Halvdelen. Ud over dette Forhold bliver Mælken ikke fortyndet, men derimod mindstes Portionen efterhaanden til det Halve, og naar Kalvene ere 4 Maanedes gamle ophøres ganske med at give Mælk. Kalvene drikke Mælken af Spande og Stripper, der strax derefter gøres omhyggelig rene, idet vi ikke tro det heldigt, saaledes som ofte bruges, at give Mælken i en Kalvekrybbe, hvoraf Kalvene efterhaanden kunne drikke, og hvori der ofte gives Grutning, der da let bliver sur, hvori vist Aarsagen til den store Dødelighed ofte maa søges. Samtidig med Mælkfoderet gives der, naar Kalvene ere 3 à 4 Uger gamle, et Par Potter fint skaarne Roer blandede med 1 Haandfuld knuste Oliefager, der gives i en lille Krybbe; dette Foder forøges efterhaanden saa meget, at naar Mælkfoderet efter de 4 Maanedes Forløb hører op, gives der hver Kalv daglig $1\frac{1}{4}$ — $1\frac{1}{2}$ Skp. finstaarne Roer blandet med $1\frac{1}{2}$ Pd. knuste Oliefager, fordelt i 2 Gifter. Tillige gives der en Haandfuld fint Hø et Par Gange daglig, naar Kalvene ere et Par Uger, og efterhaanden forøges disse Høgifter, saa der, naar Mælkfoderet ophører, kan gives hver Kalv 4—6 Pd. Hø daglig.

*) Erfaringen synes at have vist, at det er heldigere at give Kalvene Mælk 3 Gange daglig, og naar ikke Hensynet til den større Besværighed forhindrer det, bør man sikkert følge denne Maade.

Som Resultatet af en saadan Fodring skal jeg meddele Bægten af 14 Kalve, vi have tillagt i den nu forløbne Vinter; Kalvene vejede ved Fødslen omtrent 64 Pd.; det ene Hold, mrkt. A, var født i Tiden fra 21de Oktober til 7de November; det andet Hold, mrkt. B, var født i Tiden fra 10de—15de Januar; i Gjennemsnit vejede hver af Kalvene:

	A.	B.
D. 28de Februar	262 Pd.	120 Pd.
27de Marts	323 —	153 —
29de April	368 —	195 —
24de Maj	395 —	237 —

altsaa en daglig Bægtforøgelse af 1,45 Pd.

Swad de øvrige Forhold i Kalvens første Levetid angaaer, skulle vi bemærke, at de ikke have godt af stærk Varme eller Kulde og mindst af stærk Varmeforandring eller Træk, saa de maa fryse til sine Tider og have det varmt til andre. Kalvene maa helst være nogenledes godt strøede, saa de kunne ligge tørt. Kalverummet maa have en passende Størrelse efter Antallet, som ikke bør være for stort (fra 6 til 10 Stykker), ellers maa man hellere dele Antallet af Kalvene i flere Rum efter Kalvenes Størrelse, Styrke og Tidighed med at tære Føden. Et vel stort Rum giver Kalvene for megen Anledning til at springe omkring; det er vist godt at de røre sig, men ikke for meget i Spring og Løb. Er Pladsen vel lille, da forulempe de hinanden, og de komme snarere til at hade hinanden, og man faaer mere ondt ved at holde dem nogenledes tørre ved Hjalp af Strøelse. Hvis man vil have Kalvene tøjrrede om Sommeren kan det vist være rigtigt at binde dem og derved opnaaer man desuden, at man bedre kan sørge for, at hver Kalv faaer sit tilmaalte Foder og Mælk, saa at den stærkere og driftigere Kalv ikke fortrænger den svagere og angsteligere, hvilket ikke kan undgaaes, hvor Kalvene gaa løse; og naar Kalvene først ere lidt store, sluges Mælken i et Øjeblik, da de foretrække den for alt andet, selv for Roer, Oliefager og Grutning, som jo nærmest er det, der efterhaanden træder i Mælkens Sted, indtil Kalven

kan flaaes paa Græs; — dog ogsaa paa Græsset vil det være rigtigt at give de yngre Kalve nogen Mælk.

Kalvene bør komme tidligt ud, saa de kunne faa det første unge Foraarsgræs, men først i Foraaret kun i mildt Vejr og midt paa Dagen, og saalænge man kan befrygte Frost eller Nattefulde, maa man tage dem ind om Natten, hvorfor det vil passe bedst at have sin Kalvesold tæt ved Gaarden for let at kunne drive dem ind om Natten og ud om Dagen, og for at kunne have Dje med dem. Her maa mærkes, at i Kjære, Enge eller lavtliggende Steder eller Huller, tvinger Nattefrost og Nattetaage især de unge Dyr meget stærkt; gaa Kreaturene løse, da søge de af dem selv de højere Steder til Natteleje, helst i Vestsiden af en Bakke, medmindre der er Hus, Skov eller Krat til dem at gaa i. I Overgangstiden fra Stald til Græs vil det bidrage til at holde Maven i Orden, naar man i den første Tid paa Græsset giver en Tilgift af Oliefager. Det er af Bigtighed for en fortsat god Udvikling, at man tilbyder dem godt kraftigt nærende Agergræs og ikke lader dem hjælpe sig med noget magert Sand- eller Kjærgræs, da det sidste ofte kun er Halvgræsser, ved hvilke Dyret ikke kan voxe og udvikle sig.

Ligesom det gjælder om, paa en nogenledes billig Maade at holde Kjødets paa Kalvene i deres første Opdræt, saaledes bør man ogsaa stadig søge at give dem en jevn og god Udvikling; de maa ikke drives for stærkt i Opvæxten, men man maa heller ikke holde dem knapt, især maa man sørge for, at Vinter- og Sommerfodret er nogenlunde lige udviklende; man træffer undertiden Folk, der græsse deres Kreaturer bedre end de fodre, og undertiden andre, der gjøre sig skyldige i den modsatte Fejl. En nogenledes kraftig Græsning og Fodring vil være heldigst; kan man derfor ikke tilbyde den unge Stud godt og nærende Græs, da bør man give lidt Oliefager til det simple eller magre Græs, hvis man ikke vil foretrække at tage dem ind paa Stald og sommerstaldfodre efter den Krarupske Methode (i Tidsskriftets 4de Bind 8de Hefte), hvilket vi her have forsøgt og befunden os vel ved; dog have vi benyttet en mindre Mængde Kraftfoder (Olie-

kager og Grutning), end af Hr. Krarup foreslaaet, nemlig kun 2 Pd. daglig; men unge Stude paa $1\frac{1}{2}$ à $2\frac{1}{2}$ Aar behøve ogsaa langtfra saa meget for at gjøre god Fremgang, som en stærkfodret Malkeko kræver for at give rigelig Mælk.

Angaaende den Fodring og Pleje, vi have kunnet yde vore Ungstude under Opvæksten, skal bemærkes, at de dels ere blevene agergræssede, dels Kjærgræssede; paa Agrene blive Studene tøjrede, i Kjæret gaa de derimod løse, men de agergræssede Stude trives dog meget bedre end de Kjærgræssede, selv om Græsset i de tørre Sommerer gaaer temmelig stærkt med paa Agrene, medens der da har været rigeligt i Kjæret. Og ligesaa trives de første ogsaa langt bedre, naar de om Efteraaret tages paa Stald, end de Ungstude, der ere sommergræssede i Kjæret; hine blive tillige hurtigere og lettere fede og tabe efter at være fedede ikke saa meget ved Rejsen til Marledet (London, Newcastle, Leith) som de Kjærgræssede. Hvad Ungstudenes Vinterhold angaaer, da have de, foruden Halm og Hø eller Kjærhavre, faaet 2—3 Skpr. Roer daglig, og ligesom disse have lettet Kvæget Overgangen fra Græsningen til Staldfodringen om Efteraaret og omvendt om Foraaret, saaledes have Roerne ogsaa været de væsentlige Bærere af den Fremvæxt, Studene have gjort, og vi have ofte haft et ret godt Resultat uden nogensomhelst Anvendelse af Kraftfoder; men dog vil det i Reglen kunne betale sig at give $1\frac{1}{2}$ —2 Pd. Vinkager daglig, og især maa dette endog ligefrem siges at være nødvendigt, hvor man kun kan byde Kvæget mindre vel høstet Hø og Halm, eller hvor man udelukkende som Tørfoder maa bruge Kjærhø eller Kjærhavre, — muligvis fordi disse ere fattigere paa Eggehvidthoffer end Kløverhøet fra Agrene.

De Exempler, vi nedenfor meddele paa Kalvenes og Ungstudenes Udvikling paa Vinterfoder, have vi valgt med det Formaal for Dje at vise Uligheden, eftersom det er unge eller ældre Stude, og eftersom de have erholdt Kraftfoder eller ikke. At Exemplerne ere tagne ud af forskjellige Aar kan jo ganske vist medføre nogen Usikkerhed, eftersom Foderets Næringsværdi

ikke er den samme det ene Aar som det andet, men ved at sammenligne den Tilvæxt hos Studene, som det samme Foderkvantum i de forskjellige Aar har givet, har det dog viist sig, at mellem de her omhandlede Aar er Forskjellene meget ringe. Studene have i de forskjellige Aar saa vidt mulig været af samme Slag. Den i Parantes efter hver Foderfort opførte Vægt angiver den omtrentlige Gjennemsnitsvægt, uden at Foderet dog med sliq Nøjagtighed er blevet Kvæget tilvejet.

a. 10 Studeskalve, 1 Aar gamle, og tillagte af os selv, gif løse i en Bøjl og fodredes i Vinteren 1869—70 ved en Hække med Krybbe under, saaledes at de

Nr. 7	fik	Rjærhavre	(3 Pd.)
— 9	—	Koer	(1 Skp.)
— 11	—	Engshø	(3 Pd.)
— 3	—	Koer	(1 Skp.)
— 6	—	Rughalm	(3 Pd.)

De vejede i Gjennemsnit d. 4de Januar 406 Pd.

3die Februar 426 —

3die Marts 448 —

4de April 478 —

3die Maj 491 —

Gjennemsnitstilvæksten i disse 4 Maaneder havde altsaa været 85 Pd. eller 0,71 Pd. daglig, medens de 2 bedste i Gjennemsnit havde haft en Tilvæxt af 140 Pd. eller 1,17 Pd. daglig og de 2 ringeste kun en Tilvæxt af 35 Pd. eller 0,29 Pd. daglig. *)

b. 14 Ungstude, 1¹/₂—2 Aar gamle, af eget Tillæg, bleve fodrede i Vinteren 1872—73 saaledes:

Nr. 6	fik	de Bng eller Havrehalm	(3 Pd.)
— 9	—	Engshø eller Rjærhavre	(4 Pd.)
— 10	—	Koer	(1 ¹ / ₄ Skp.)**)

*) En væsentlig Grund til at disse 2 gave et saa daarligt Resultat, ligger i, at de lode sig forkynte af de andre og jages af disse fra Hækken, hvorfor de ogsaa burde være taget fra og satte i en Bøjl for sig.

***) Denne Slags Stude pleje vi kun at give 2 Skp. Koer daglig, men

Al. $11\frac{1}{2}$ fik de Byg eller Havrehalm (3 Pd.)

— 3 — Roer ($1\frac{1}{4}$ Skp.)

— 6 — Rughalm (4 Pd.)

De vejede i Gjennemsnit d. 4de Februar 532 Pd.

7de Marts 566 —

27de — 578 —

29de April 608 —

Gjennemsnitstilvægten i disse $2\frac{4}{5}$ Maaned var altsaa 76 Pd. eller 0,90 Pd. daglig. De 2 bedste havde i Gjennemsnit tiltaget 125 Pd. eller 1,49 Pd. daglig; de 2 simpleste derimod kun 46 Pd. eller 0,55 Pd. daglig.

c. 26 Ungstude, 2 Aar gamle, vare indkjøbte om Efteraaret 1869 og fodredes i Vinteren 1869—70 ligesom de ovennævnte (mrft. b) med Undtagelse af at de kun fik 1 Skp. Roer 2 Gange daglig, da Enghøet og Kjørhavren var af god Bestaffenhed.

De vejede i Gjennemsnit d. 1ste Decbr. 501 Pd.

4de Januar 538 —

3die Februar 559 —

3die Marts 579 —

4de April 585 —

3die Maj 597 —

Gjennemsnitstilvægten i disse 5 Maaneder var altsaa 96 Pd. eller 0,64 Pd. daglig. De 2 bedste havde i Gjennemsnit tiltaget 148 Pd. eller 0,99 Pd. daglig, og de 2 simpleste kun 62 Pd. eller 0,41 Pd. daglig.

d. 28 Stude, $2\frac{1}{2}$ Aar gamle, af eget Tillæg, vare græssede i løs Drift i Kjøret i Sommeren 1872 og fodredes i Vinteren 1872—73 med samme Foder som ovenstaaende mrft. b.

da Høet og Kjørhavren var temmelig simpelt, gaves de daglig $\frac{1}{2}$ Skp. Roer mere.

De vejede i Gjennemsnit d. 10de Decbr.	737	Þd.
4de Februar	777	—
7de Marts	789	—
27de —	809	—
29de April	823	—

Gjennemsnitstilvæksten i disse $4\frac{1}{2}$ Maaned var altsaa 86 Þd. eller 0,64 Þd. daglig. De 2 bedste havde i Gjennemsnit tiltaget 135 Þd. eller 1 Þd. daglig, og de 2 simpleste 50 Þd. eller 0,37 Þd. daglig.

e. 11 Stude, 3 Aar gamle, vare indkjøbte om Efteraaret 1869 og fodredes ligesom Studene mrkt. b med Undtagelse af at de fik 1 Þd. Enghø mere og tillige 2 Þd. Vinlager Kl. $2\frac{1}{2}$.

De vejede i Gjennemsnit d. 1ste Decbr.	646	Þd.
4de Januar	692	—
3die Februar	735	—
3die Marts	761	—
4de April	788	—
3die Maj	788	—
17de —	811	—

Gjennemsnitstilvæksten i disse $5\frac{1}{2}$ Maaned var altsaa 165 Þd. eller 1 Þd. daglig. De 2 bedste havde i Gjennemsnit tiltaget 213 Þd. eller 1,35 Þd. daglig og de 2 simpleste kun 130 Þd. eller 0,79 Þd. daglig.

f. 21 Stude, $3\frac{1}{2}$ Aar gamle, vare indkjøbte om Efteraaret 1869 og fodredes ligesom ovenstaaende Stude mrkt. e.

De vejede i Gjennemsnit d. 1ste Decbr.	862	Þd.
4de Januar	911	—
3die Februar	942	—
3die Marts	959	—
4de April	979	—
3die Maj	992	—
17de —	1000	—

Gjennemsnitstilvæksten i disse $5\frac{1}{2}$ Maaned var altsaa

138 Pbd. eller 0,84 Pbd. daglig. De 2 bedste havde i Gjennemsnit tiltaget 192 Pbd. eller 1,16 Pbd. daglig, og de 2 simpleste kun 105 Pbd. eller 0,64 Pbd. daglig.

Naar man vil søge af ovenstaaende Resultater at hente en Anthyndning af Alderens Indflydelse paa Studenes Trivselighed, vil man bedst erholde den ved at sammenligne b med d eller e med f, da Fodret i disse Tilfælde henholdsvis var det samme. Man seer da, at i

- b) voxede Stude i $1\frac{1}{2}$ —2 Aars Alderen uden
 Kraftfoder 0,90 Pbd. dagl.
 d) voxede Stude i $2\frac{1}{2}$ Aars Alderen uden
 Kraftfoder 0,64 — —

og i

- e) voxede Stude i 3 Aars Alderen med Kraftfoder 1,00 — —
 f) voxede Stude i $3\frac{1}{2}$ Aars Alderen med
 Kraftfoder 0,84 — —

Kraftfodrets Indflydelse viser sig tydeligst ved at sammenligne d og e.

d) Stude fodrede uden Kraftfoder voxede 0,64 Pbd. daglig.

e) — — med 2 Pbd. Vinfager — 1,00 — —

altsaa en yderligere Tilvæxt af 0,36 Pbd., uagtet Studene e vare $\frac{1}{2}$ Aar ældre end d.

At Stude af eget Tillæg, vante til Græsgang og Forhold, og fra Kalve af vante til Koer, paa samme Foder og med samme Pleje trives bedre end Stude, der indkjøbes paa Markederne, faaer man en Anthydning af ved at sammenligne b og d med c.

3. Behandlingen af den til Fedning modne eller tjenlige Stud.

Bed det fyldte 3die Aar, og for nogle Enkeltes Bedkommende først ved det fyldte 4de Aar, have vi i Reglen begyndt Fedningen. I de sidste Aar have vi fortrinnsvis fedet vore Kreaturer paa Stald. Da de ere i godt Huld fra Græsset,

er det ikke vanskeligt hurtigt at faa dem fede, saafremt man ønsker det, men da det er unge Dyr, der samtidig udbille sig en Del, have vi kun fedet et mindre Antal om Efteraaret ved tidlig Indbinding paa Stald, men derimod for det større Antals Vedkommende ledet Fedningen saaledes, at det har været færdig til at kunne afgaa i Smaaehold lang frem gennem Foraaret. Skibsfarten er nemlig da noget sikrere og stadigere, saa at vi kunne spare Assurancen, og desuden have vi mere Fordel af mange smaa Affendinger end af enkelte større; her- til kommer endvidere, at de højeste Priser som oftest gives om Foraaret, i Maanederne April, Maj og Juni.

Til Fedning bruge vi dels og navnlig i Begyndelsen Koer, hvoraf en Stud kan tage 3 Skpr. daglig, dels og helst Kartofler, hvoraf den kan taale $1\frac{1}{2}$ Skp. daglig, fordelt paa 2 Gange. I Begyndelsen faaer Studen alle de Koer eller Kartofler, den kan taale og befinde sig vel ved, eller omtrent de ovennævnte Mængder, og intet Kraftfoder, men efterhaanden som vi rykke længere frem i Fedningen begynde vi tillige at give 2 Pd. Vinkager og 2 Pd. Grutning (af Havre blandet med lidt Rug eller Byg), og dette Kraftfoder forsøges da skiftevis indtil 5 Pd. af hver Slags; Hurtigheden, hvormed vi lade denne Stigning af Kraftfodergivterne gaa for sig, beroer selvfølgelig paa, hvor hurtig vi ville have Studene fede. Kartofler, Grutning og Vinkager passe udmærket godt sammen til at fremme Dyrets Fedning, og vi tro vanskeligt at faa noget billigere og bedre Fedefoder, ligesom det hellerikke har viist sig fordelagtigt at forsøge Vinkagemængden ud over 5—6 Pd. Af de forskellige gruttede Kornarter er det især Havren, der viser en stærk Virkning ved Siden af Kartofler og Vinkager, — muligvis paa Grund af dens forholdsvis store Fedtmængde. Ved Siden af det her nævnte Kraftfoder virker vel hjerget Kløverhø eller fint, blødt Enghø ligesom ogsaa vel høstet Straafoder meget fordelagtigt.

Kartoflerne gives hele og Koerne fint skaarne 2 Gange daglig; Grutningen gives i Krybben om Formiddagen og

og Mælkagerne i tør Tilstand knuste om Eftermiddagen. Om Formiddagen, inden de faa Vand, gives der dem en Givt Hø; 1 à 2 Gange daglig faa de en Givt Kjørhavre og til Natfoder faa de en Givt Rughalm. Fedestudene, der fodres med Kartofler, en Del tørt Hø- og Halmfoder samt Grutning og Linkager, driffe i Reglen en Del Vand; hvorimod Ungstudene, der ikke faa Kraftfoder, men alle de Koer de kunne æde, ofte ikke smage Vand i flere Uger.

Paa det her nævnte Foder have Studene ifølge vore Bejningstabeller omtrent tiltaget 1 à 2 Pd. daglig i Vægt, i Gjennemsnit af hele Vintertiden omtrent $\frac{5}{4}$ Pd., men det er, som ovenfor bemærket, kun i den sidste Tid at der fedes med fuld Kraft, hvorimod de i den tidligere Del af Vinteren kun faa Koer, Hø og Halm, og først efterhaanden mere og mere Kraftfoder.

Naar man begynder at fede, maa man give Agt paa at Dyrets Fordøjelsesredskaber holdes i Orden, og at der ikke gives det mere ad Gangen end det nogenlunde kan æde op, thi hvad der bliver tilbage, tildels overseglet, gjennemaandet og forjaffet, svækker dets Appetit. De enkelte Dyrs Fordøjelsesorganer taale ulige meget Grutning, Mælkager og Kartofler, og Kvæget bør fodres med stadig Hensyn dertil. En dygtig og omhyggelig Kægter er derfor af megen stor Betydning, og han maa have Lov til at mindste og øge Givten, eftersom han skjønner, at Kreaturene kunne taale det, idet han stadig maa være opmærksom paa Dyrenes Gjødning og iagttagelse, hvorledes de ulige Slags Foder virke, idet en Slags Foder vil skjære Dyret i Livet, medens en anden Slags vil styrke det. Gjødningen maa hellere være lidt for fast end for blød, men helst skal den være som en ganske blød Dejg, der ved et roligt Fald danner en bred flad Kage uden at løbe ud af den ved Faldet dannede Form. Bliver Gjødningen for blød, eller Dyret kommer til at laxere, da staaer det enten stille eller gaaer tilbage i Trivsel, saalænge det varer. Staa 2 Dyr sammen og have ulige god Fordøjelse, maa Kægteren sørge for, at det Foder,

f. Ex. Kartofler, der virker drivende, bliver givet dem i mindre Mængde og helst kun det af Dyrene, der kan taale det, men dog vel vogte sig for, at ikke ogsaa dette faaer for meget, thi selv en lille Forøgelse kan bevirke Diarrhoe og undertiden endog gjøre Dyrene helt kjede af at æde. Og er dette skeet, da kan det ofte tage lang Tid, inden man atter faaer det til at tage fat, og undertiden kan man end ikke faa Dyret tilbage i den gamle Stand. At flytte Kreaturene om i Baasene efter deres Fordøjelsesevne er lidt vidtløftigt og tilmed næppe rigtigt, da de i Reglen befinde sig bedst paa den Plads, hvor de ere blevne kjendte og indvante.

Man gjør i Reglen bedst i hurtigst mulig at stille sig ved de Kreaturer, hvis Mave ikke ret godt kan taale Fedekost uden stadig at lagere; men ogsaa blandt de øvrige Kreaturer vil der altid være nogle, der enten ikke rigtig ville æde, eller i hvilke der kun er ringe Trivsel, eller som oversegle Foderet i Krynben uden at æde op, hvilket ikke faa sjældent hænder, naar de begynde at blive rigtig fede, — og i hvilketsomhelst af disse Tilfælde bør man lade Kreaturene gaa tidlig fra Stalden, selv om de ikke skulle være saa fede som man ønsker, de blive dog for dyre at holde. Dette hænder navnlig ofte med Træfstude; vel kunne nogle af disse være meget fordelagtige at fede paa, men som oftest staa de enten længe i Stampe eller komme slet ikke i Trivsel, hvorfor en Opstaldning af Træfstude bringer Ejeren langt flere Skuffelser end en Opstaldning af unge Stude. Som et stærkt Exempel i saa Henseende kan meddeles Bøgen af et Par Træfstude, der stode i samme Baas og fik samme Forplejning, og som ved Opstaldningen omtrent havde samme Bøgt og samme Udseende. De fødredes og fededes paa den foran beskrevne Maade, saa at de i den første Tid fik 3 Skp. Kær daglig, men fra Februar ombyttedes disse med 1½ Skp. Kartofler, og der begyndtes da med 2 Pd. Vinkager og 2 Pd. Grutning, som efterhaanden forøgedes, saa at der i de sidste 5—6 Uger gaves 5 Pd. af hver Slags.

	Den ene	Den anden
vejede d. 1ste Decbr.	870 Pbd.	880 Pbd.
4de Januar	910 —	925 —
3die Februar	920 —	960 —
3die Martz	930 —	1000 —
4de April	935 —	1020 —
3die Maj	930 —	1045 —
1ste Juni	915 —	1085 —

Medens den sidste altsaa havde tiltaget 205 Pbd. eller 1,13 Pbd. daglig, havde den første kun tiltaget 45 Pbd. eller 0,25 Pbd. daglig. Til Sammenligning hermed kan endvidere tilføjes, at samtidig tiltogte et Hold unge Stude, som fededes paa samme Stald og samme Foder, i Gjennemsnit 261 Pbd. eller 1,41 Pbd. daglig. Men jærlig bliver det en mislig Forretning at fede Trækstude, naar man affætter sit Kvæg til et af de gode engelske Markeder, især Londonnermarkedet, hvor der aldrig er ordentlige Priser paa mindre gode Varer. Blandt flere Exempler i saa Henseender skulle vi her nævne eet; for et Par Aar siden affendte vi samtidig til London 2 Trækstude à 1036 Pbd. og 4 smukke 3 Aars Stude à 1020 Pbd.; disse sidste bragte os i fri Penge hjem pr. Stk. 154 Rbd., medens de første kun bragte os 86 Rbd. pr. Stk.

Som det fremgaaer af det Foranstaaende gjør vore Foderstude om Vinteren i Gjennemsnit en Fremgang af $\frac{2}{3}$ Pbd. daglig, naar de ikke faa Kraftfoder, og af 1 Pbd. daglig, naar de faa 2 Pbd. Vinkager, og vore Fedestude gjøre i Løbet af hele den Vinter, inden de om Foraaret afgaa som fede, en Fremgang af $1\frac{1}{4}$ Pbd. daglig. Vi skulle ikke fremdrage flere Talstørrelser for at behøve disse Forhold, men da det muligvis kan have sin Interesse at se, hvorledes den samme Stud udvikler sig som Foderstud og som Fedestud, skulle vi her meddele Bøgtforøgelsen i Foder- og Fedevintrene af den sorte Stud, som ifjor tog 1ste Præmie blandt fede Dyr ved Landmandsmødet i Nykjøbing. Den blev kjøbt $1\frac{1}{2}$ Aar gammel midt i September 1868 og vejede da 532 Pbd.; i den følgende

Sommer og i Vinteren 1869—70 blev den græsset og fodret som foran opgivet for Ungstuden, uden Tilgift af Kraftfoder, og tiltog da fra 910 Pd. (d. 1ste Decbr.) til 1060 Pd. (d. 17de Maj), altsaa ialt 150 Pd. eller 0,90 Pd. Om Sommeren stod den paa Agergræs og fik i de 2 første Maaneder 2 Pd. Vinkager daglig, der knustes i en flad Jernbakke og hensesattes i Løjreflaget. Den næste Vinter (1870—71) fodredes den som foran angivet for vore Foderstude, altsaa med en Tilgift af 2 Pd. Vinkager daglig; i Slutningen af Vinteren fik den 4 Pd. Vinkager; for den første Del af Vinteren savne vi dens Vægtangivelser, men den 26de Februar vejede den 1220 og den 13de April 1300 Pd., altsaa en Forøgelse af 1,74 Pd. daglig. I Sommeren 1871 fik den Agergræs og 2 Pd. Vinkager daglig, og den følgende Vinter (1871—72) fededes den paa vor sædvanlige Maade med Roer, senere $1\frac{1}{2}$ Skp. Kartofler, 2 Pd. Vinkager og 2 Pd. Grutning, der efterhaanden forøgedes til 4 à 5 Pd. af hver Slags.

Den vejede den 7de Decbr. 1550 Pd.

18de Januar 1632 —

3die Marts 1684 —

23de April 1750 —

og da var dens Fedning egentlig affluttet, idet den i de følgende 3 Maaneder, indtil Landmandsmødet, kun steg 20 Pd. til 1770 Pd. I Fedningsvinteren havde den altsaa tiltaget 200 Pd. eller 1,46 Pd. daglig. Vi se altsaa, at Studen, hvis hele Ydre tydede paa Trivselighed, saavel i Foder- som i Fedningsperioden har gjort lidt stærkere Fremfrit end almindeligt.

Stærø, d. 1ste September 1873.